

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقاله مسابقه رشد

موضوع: علل روی آوری جوانان به اعتیاد

دبیر: حمیده بامری

پژوهشگران: حمیده بامری، سارا بامری، عاطفه بامری، مهدیه بامری

استاد راهنما: زیور بامری

مقدمه

روند سو مصرف مواد مخدر قابل حدس زدن می باشد. که با مصرف تفریحی سیگار و الکل شروع شده و با ماری جوانا و بعد از آن مواد مخدر دیگر مانند کاکوپین در محیط های شهری ادامه می یابد. مصرف مواد مخدر یکی از بلایای بزرگی ست که بشر امروز در همه جا جهان با آن دست به گریبان است از یک سو کارتل های امپریالیستی و باندهای عظیم قاچاق مواد مخدر به همه کشورها از جمله در نزدیک ما پایگاه هایی دارند و به تجارت اهریمنی خود که دومین تجارت پر سود دنیا ست مشغول هستند و از دیگر سو عوامل مستعد کننده اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، طبی و روانشناختی در این مشکل دخیل و در حال تعامل هستند. در کشور ما تریاک و حشیش میهمانانی که از قرن ها پیش خانگی شده اند در دهه های اخیر همه گیری و مصیبت های بزرگی ایجاد کرده اند. میلیون ها نفر در مملکت ما با معضل مواد مخدر دست به گریبان اند. میلیون زن تباهی همسرشان را روزانه پیش رو می بینند و دم بر نمی آورند. میلیون ها کودک و نوجوان زیر سقف های پر دود زندگی می کنند و تباه می شوند. در پی کشف آثار و عوامل جسمی روحی و روانی و اینکه آیا اعتیاد فقط فرد معتاد را دچار آسیب می کند و به او صدمه می زند یا این که حیطه ی اعتیاد فراتر از فرد رفته و به خانواده هم کشیده می شود و هم چنین عوامل اعتیاد چگونه بر رابطه فرزندان و خانواده اثر می گذارد و بررسی تاثیرات اعتیاد در جامعه به چه چیزی منتهی می شود آیا بین این ها رابطه ی مستقیم برقرار است یا اینکه فرد به خاطر وابستگی مواد ناخواسته دچار این تنش ها و مشکلات می شود تعریف های متعددی از اعتیاد ارائه گردیده اما تعریف جامع و قابل قبول از سوی کمیسیون بهداشت جهانی بدین شرح است « اعتیاد به مواد مخدر مسمومیت حاد یا مزمنی است که مضر به حال شخص و اجتماع می باشد و زاییده مصرف دارویی طبیعی صنعتی بوده و مصرف آن عوارض روحی و جسمی را در پی دارد. اعتیاد یکی از بلاهایی است که همه ی انسان ها به ویژه جوانان را تهدید می کند مثلث « فقر، جهل

واعتیاد « پویایی ، بالندگی ، نشاط و خلاقیت را از بعضی جوانان گرفته واز آن ها انسان هایی بیمار و بی خاصیت ساخته است.

چکیده

اعتیاد به عنوان یک فاجعه عظیم گریبان گیر همه جای جهان شده که ویران گری های ناشی از آن زمینه ساز سقوط بسیاری از ارزش ها و هنجارهای فرهنگی، اخلاقی و اجتماعی است. این آسیب تا چندی پیش خاص مردان تلقی می شد. ولی در حال حاضر زنان را نیز در گیر کرده است. از آنجا که پیامدهای اعتیاد زنان در جامعه بسیار ناگوارتر از اعتیاد مردان است بر این اساس در این تحقیق علل گرایش جوانان به اعتیاد بررسی شده است. روش گرد آوری اطلاعات این تحقیق به صورت کتابخانه ای و گروهی انجام گرفته شده است. که شامل گروه سنی جوان و نوجوان و علل اعتیاد آنها بیان شده است. در پی کشف آثار و عوامل جسمی روحی و روانی و این که آیا فقط فرد معتاد را دچار آسیب می کند و به او صدمه می زند یا این که حیطه ی اعتیاد فراتر از فرد رفته و به خانواده هم کشیده می شود و همچنین عوامل اعتیاد چگونه بر رابطه فرزندان و خانواده اثر می گذارد و بررسی تاثیرات اعتیاد در جامعه به چه چیزی منتهی می شود آیا بین این ها رابطه ی مستقیم برقرار است یا اینکه فرد به خاطر وابستگی مواد ناخواسته دچار این تنش ها و مشکلات می شود. تعریف های متعددی از اعتیاد ارائه گردیده اما تعریف جامع و قابل قبول از سوی کمیسیون بهداشت جهانی، بدین شرح است. « اعتیاد به مواد مخدر، مسمومیت حاد یا مزمنی است که مضر به حال شخص و اجتماع می باشد و زاییده مصرف دارویی طبیعی و صنعتی بوده و مصرف آن، عوارض روحی و جسمی در پی دارد. اعتیاد یکی از بلاهای است که همه ی انسان ها به ویژه جوانان را تهدید می کند مثلث « فقر، جهل و اعتیاد » پویایی، بالندگی، نشاط و خلاقیت را از بعضی جوانان گرفته و از آن ها انسان هایی بیمار و بی خاصیت ساخته است.

کلید واژه ها عبارتند از: علل، اعتیاد، جوانان، روی آوری

را به دیگران ابراز دارند به مصرف مواد مخدر تن می دهند . احتمال معتاد شدن این افراد بسیار است . و همچنین عامل فردی دیگری که سبب رفتن جوان به سمت اعتیاد می شود ضعف اراده می باشد . اراده عامل حرکت فرد میباشد پس باید با منطق و شرع همسان باشد و با استفاده از تربیت و آموزش صحیح تقویت شود . فردی که با مشاهده یک عمل خلاف شرع و موازین اجتماعی با قطعیت تمام در مقابل آن ایستادگی می نماید ، از خود تزلزلی نشان نمی دهد و هدف خود را در زندگی به طور قطعی انتخاب می کند دارای اراده ای قوی می باشد اما اگر فرد دچار اراده ضعیف بوده ولی برنامه ریزی خاصی برای زندگی خود نداشته باشد اولاً ، دچار نوعی سردرگمی و خستگی روحی می شود و ثانیاً ، ممکن است در مقابل هر انحرافی پاسخ مثبت دهد . در این صورت ، نه تنها شخص نمی تواند مانع انحراف دیگران شود بلکه خود نیز دچار انحراف می گردد . این مسئله در اعتیاد فرد اهمیت به سزایی دارد . مورد بعدی هم رهایی از زندگی عادی می باشد تقریباً انجام هر کاری بدون توجه به باورهای ذهنی و نیروهای درونی شخص انجام دهنده غیر ممکن است . زمانی که یک تبدل به مفهوم دقیق کلمه در خاستگاه فلسفی ذهنی صورت می گیرد ، باور روانی و انگیزه ای ، که از آن گرایش به مواد مخدر تعبیر می کنیم ، ایجاد می شود . فرد دائم مشکلات و موقعیت خود را ارزیابی و داوری می کند . این داوری نوعاً شخصی بوده و بر اساس دانش و فرهنگ تربیتی و فکری شخص داوری کننده صورت می پذیرد . حقیقت آن است که اعتیاد همچنان که از نامش پیداست ، اگر چه خود ، صورت عادت دارد اما برای شکستن یک عادت دیگر انجام می گیرد . یکی از بارزترین علل گرایش به مصرف مواد مخدر در جوامع صنعتی پیشرفته شکستن عادت ناشی از حیات عادی فردی است که در بستر زمان ، صورت تکرار ملال آور به خود می گیرد . بر اساس آماری که به دست آمده ، قریب هشتصد هزار نفر از معتادان (از جمع دو میلیون نفر) ، معتادان تفننی هستند که متأسفانه آمار سرآمدان علم و دانش در این طبقه زیاد می باشد .^۱ انگیزهای درمانی : یکی از علل مصرف مواد مخدر جنبه های درمانی آن است . حقیقت آن است که در بسیاری از موارد پرداختن و گرایش به مواد مخدر ، در آغاز جنبه مداوا داشته و سپس در بستر زمان به اعتیاد بدل گردیده است . شیوع مواد مخدر در روستا ها نوعاً با انگیزه درمانی صورت می پذیرد در این بخش استفاده از مواد مخدر برای رسیدن به تعادل جسمی است .^۲ در برخی از روستاها برای تسکین درد کمر ، درد دندان ، درد گوش و مانند آن از تریاک استفاده می کنند . آخرین مورد شخصیت متزلزل می باشد : آلپورت در تعریف خود از شخصیت می گوید : «شخصیت سازمانی است پویا از نظام های روانی جسمانی در درون فرد که سبب سازگاری های بی همتا و بی نظیر او با محیط می شود »^۳ بین شخصیت و اعتیاد رابطه ای متقابل وجود دارد ، به نحوی که فرد به علت وضع خاص شخصیتی

^۱ - قنبری محمد رضا ، مطالعات مردم شناسانه در گرایش به مصرف مواد مخدر ، تهران ، سال ۱۳۷۹ ، ص ۱۸۴

^۲ - همان ، ص ۱۸۷

^۳ - ویلیام ل . کولب و جولویوس گولد ، فرهنگ علوم اجتماعی ، ترجمه ی مصطفی ازکیا و همکاران ، تهران ، مازیار ، سال ۱۳۷۶ ، ص ۸۴۸

و نیازها، شکست‌ها، ناتوانی در برخورد با مسائل و ناکامی‌ها در زندگی عدم ثبات عاطفی و ملایمات دیگر، با اعتیادروی می‌آورد. از سوی دیگر اعتیاد به نوبه‌ی خود منجر به از بین رفتن تعادل روانی و هیجانی شخص می‌شود. بدین سان، بین اعتیاد و شخصیت فرد دور باطلی ایجاد می‌شود که مبارزه با آن مستلزم تغییر شرایط بیرونی و درونی، یعنی ایجاد اراده و روحیه‌ی قوی و آسیب‌ناپذیر است. شناخت شخصیت و ویژگی‌های رفتاری معتادان به منظور مبارزه با اعتیاد و نیز پیشگیری و درمان آن، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است^۱. برخی از اختلالات مربوط به شخصیت که منجر به شکل‌گیری و ایجاد زمینه انحرافات اجتماعی و گرایش فرد به اعتیاد می‌شود عبارت‌اند از: شخصیت «پارانویایی» و «شخصیت‌های ضد اجتماعی». ویژگی‌های خاص شخصیت «پارانویایی» این است که این افراد اعمال دیگران را تحقیر‌آمیز یا تهدید‌آمیز تفسیر می‌کند به دیگران اعتماد ندارند و روابط اجتماعی آن‌ها در اثر همین بی‌اعتمادی مختل شده است این افراد خود بزرگ بین هستند و به دیگران ظلم و ستم می‌کنند. ضعف «شخصیت ضد اجتماعی» نوعی بهم ریختگی ارتباط میان انسان و جامعه است. این افراد نسبت به هنجارها و مقررات اجتماعی بی‌اعتنا و بی‌تفاوت هستند و سعی می‌کنند به هر نحو که شده به هوا و هوس خود پاسخ دهند. این افراد ارزش‌های اخلاقی را پایمال می‌کنند و به علت جست‌وجوی لذت و نیز ضعف اراده به آسانی گرفتار مواد مخدر و الکل می‌شوند. از نشانه‌های و ویژگی‌های شخصیت ضد اجتماعی می‌توان به خود محوری، فقدان احساس گناه و فریبندگی سطحی و ظاهری اشاره کرد.^۲

راهکارهای پیشگیری از اعتیاد در زمینه علل فردی عبارتند از:

۱- ایجاد تقویت و معرفی مراکز مشاوره روانشناسی به منظور آنکه افراد بتوانند به راحتی و بدون پرداخت هزینه مشکلات روانی خود را با آن مراکز در میان بگذارند.

۲- خانواده‌ها باید با تشریح کامل اعتیاد و عوارض مصرف مواد مخدر به فرزندانشان، مشکلات روانی و افسردگی‌هایی که پس از اعتیاد رخ می‌دهد (همچنین عوارضی که بر زیبایی و ظاهر افراد ایجاد می‌شود) به آن‌ها متذکر شوند و از این طریق مانع گرایش و کنج‌کاو‌ی به افراد خانواده به سمت اعتیاد گردند.

۳- آموزش به خانواده‌ها در جهت رفع مشکلات روانی فرزندانشان و اهمیت قائل شدن به خواسته‌های آن‌ها.

۴- حمایت از بیماران روانی و توجه به مراکزی مانند بهزیستی، تیمارستان‌ها و ...

۵- توسعه همه‌جانبه امکانات و مراکز درمانی اعتیاد از نظر شرایط و علوم روان‌شناختی.

^۱ - ستوده هدایت الله، پیشین، ص ۱۹۴-۱۹۵

^۲ - همان، ص ۱۱۸-۱۲۱

۶ - افراد خانواده نباید در مهمانی هایی که در آن ها به طور تفننی از مواد مخدر استفاده می شود شرکت نمایند .

۷ - ایجاد سرگرمی های مثبت و سازنده برای اینکه افراد به دلایل تفننی به اعتیاد روی نیاورند .

۸ - عضویت بخشی فرزندان در گروه های هنری ، ورزشی و مانند آن تا از این طریق آن هایی که روحیه ضعیف و افسرده دارند ، نقاط مثبت خود را بشناسند و استعداد های خود را شکوفا نماید

نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان داد مهمترین عوامل گرایش جوانان به اعتیاد میتواند اموری مانند دوستان ، کمبود امکانات تفریحی و بیکاری و ... باشد و با مطالعات نشان می دهد که توجه به مسائل جوانان و آموزش مهارت های زندگی و ایجاد مراکز فرهنگی و توجه به بحث اوقات فراغت نقش موثری در کاهش میزان اعتیاد و روی آوری به آن خواهد داشت . افزون بر این تدابیر متعدد و ابتکاری خاصی را با هدف هر چه کار آمدتر مکانیسم هایی که گفته شد پیش بینی نموده است ، تدابیری که از جمله آنها میتوان به راهبرد اساسی « توبه » و همچنین راهکارهای متعدد تقویت همبستگی اجتماعی و نیز نقش نهاد خانواده در

پیشگیری و کنترل آسیب های اجتماعی ، از جمله اعتیاد ، اشاره کرد و همچنین راهکار های مقابله با این معضل و دیگر مسائل و معضلات اجتماعی میتواند حضور آحاد مردم جامعه را در عرصه این مبارزه تقویت کند. یکی از عواملی که باعث روی آوری جوان به اعتیاد و انحطاط اخلاقی و رفتاری می شوند شخصیت ندادن به او (جوان) در خانواده است زمانی که جوان از خانواده طرد شود و به او احترام نشود به مرور زمان اعتماد به نفس او پایین آمده و دچار افسردگی روحی و روانی می گردد . در نتیجه آن جوان در بیرون از خانه به دنبال مهر و عاطفه می گردد و با اولین راهی که پیش پای او قرار می گیرد برای رهایی از این نگرانی و کاهش هیجانات درونی بدون تدبیر و اندیشه به مصرف مواد روی می آورد و به فرجام و عواقب ناگوار آن نمی اندیشد . و به تقلید از دیگران این اعمال ناگوار را مرتکب میشود و با مصرف یکبار که از روی کنجکاوی و تقلید بوده دفعات بعدی وابستگی ایجاد شده و بدون اینکه بفهد به ورطه اعتیاد افتاده و آن جاست که دیگر راه برگشتی نیست .

منابع و مأخذ

- ۱- داوری ، محمد ، پیشگیری و کنترل اعتیاد ، انتشارات نقش کلک ، چاپ ایمان ، چاپ اول زمستان ۱۳۸۱
- ۲- سبجانی نیا ، محمد ، بررسی مسائل جوانان ، قم ، بوستان کتاب انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی ، چاپ دوم ۱۳۸۷
- ۳- ممتازی ، سعید ، خانواده و اعتیاد ، انتشارات مهدیس ، چاپ عترت ، چاپ اول زمستان ۱۳۸۱
- ۴- طارمیان ، فرهاد ، مصرف مواد در جوانان ، تهران ، نشر تربیت ، ۱۳۷۸
- ۵- رحیمی ، آفرین ، پیشگیری و درمان اعتیاد ، تهران ، نشر رشد ، ۱۳۷۶
- ۶- ستوده ، هدایت الله ، آسیب شناسی اجتماعی ، تهران ، آوای نور ، ۱۳۸۰
- ۷- عربیان ، نرگس ، اعتیاد و راه های پیشگیری از آن با تاکید به تربیت و خانواده ، مجله حیات سبز ، ش سوم ، ۱۳۸
- ۸- موسی نژاد ، علی ، نگاهی به عوامل موثر بر گرایش نسل جوان به مواد مخدر ، تهران ، ۱۳۸۱
- ۹- معین ، محمد ، فرهنگ فارسی ، پیشگیری ،
- ۱۰ - اسماعیلی مبارکه ، محمد ، جذب وارشاد خطاکاران ، قم، چاپ اول ۱۳۹۴
- ۱۱- خدادادی ، جواد ، امینی منش ، سجاد ، عبدالهی ، اصغر ، خانواده و بزهکاری نوجوانان (پیشگیری ودرمان) ، قم ، چ ۱۳۹۶